

Ülevaade riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2014.–2015. aastal

Riigikontrolli hinnang riigi raamatupidamise aastaaruande ja riigieelarve täitmise kohta

- **Riigi raamatupidamise aastaaruanne on õige ja raamatupidamine on jätkuvalt heal tasemel.**
- **Riigi majandustehingud on olulises osas sooritatud, lähtudes riigieelarve seadusest ning 2014. aasta riigieelarve seadusest ja selle muutmise seadusest.**
 - Riigiasutused eksivad järjepidevalt pikaajaliste rendilepingute eelarvestamisel, mis sisuliselt tähendab, et valitsus võtab Riigikogu loata kohustusi ka tulevaste eelarveaastate arvelt.
- **Tegevustest aruandmine ei anna selgust, millele raha kulus ja mida saavutati.**

Eesti riigi rahanduse olukord on hea

- Maksud laekusid oodatust paremini ja valitsussektori eelarve oli 2014. aastal ülejäägis.
 - Suvised majandusprognoosi riskitsenaariumi rakendumine tooks Rahandusministeeriumi hinnangul 2017. aastal kaasa struktuurse puudujäägi 0,2% SKPst.
- Rahandusministeerium ja Euroopa Komisjon näevad endiselt Eesti eelarve tasakaalu olukorda erinevalt.
- Riigivõlg on Euroopa Liidu väikseim ja suhtena SKPsse hakkab kahanema.
- Reserve on pea niisama palju kui võlgu.

Valitsussektori eelarvepositsiooni prognoos aastateks 2015–2019 (miljonites eurodes)

	2015	2016	2017	2018	2019
Valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon (mln eurot) sh	89	-26	16	204	352
riigieelarve	68	-10	75	213	202
muu keskvalitsus	9	-11	-15	-9	147
haigekassa ja töötukassa	20	31	36	38	44
kohalikud omavalitsused	-7	-36	-79	-37	-42
Valitsussektori struktuurset tasandatud eelarvepositsioon (% SKPst)	1,0	0,6	0,3	0,6	1,0
Valitsuse struktuurset tasandatud eelarvepositsioon (% SKPst suvise prognoosi riskitsenaariumi järgi)	1,4	0,2	-0,2	-	-

Allikas: Rahandusministeeriumi 2015. aasta suvine majandusprognoos ja 2016. aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskiri

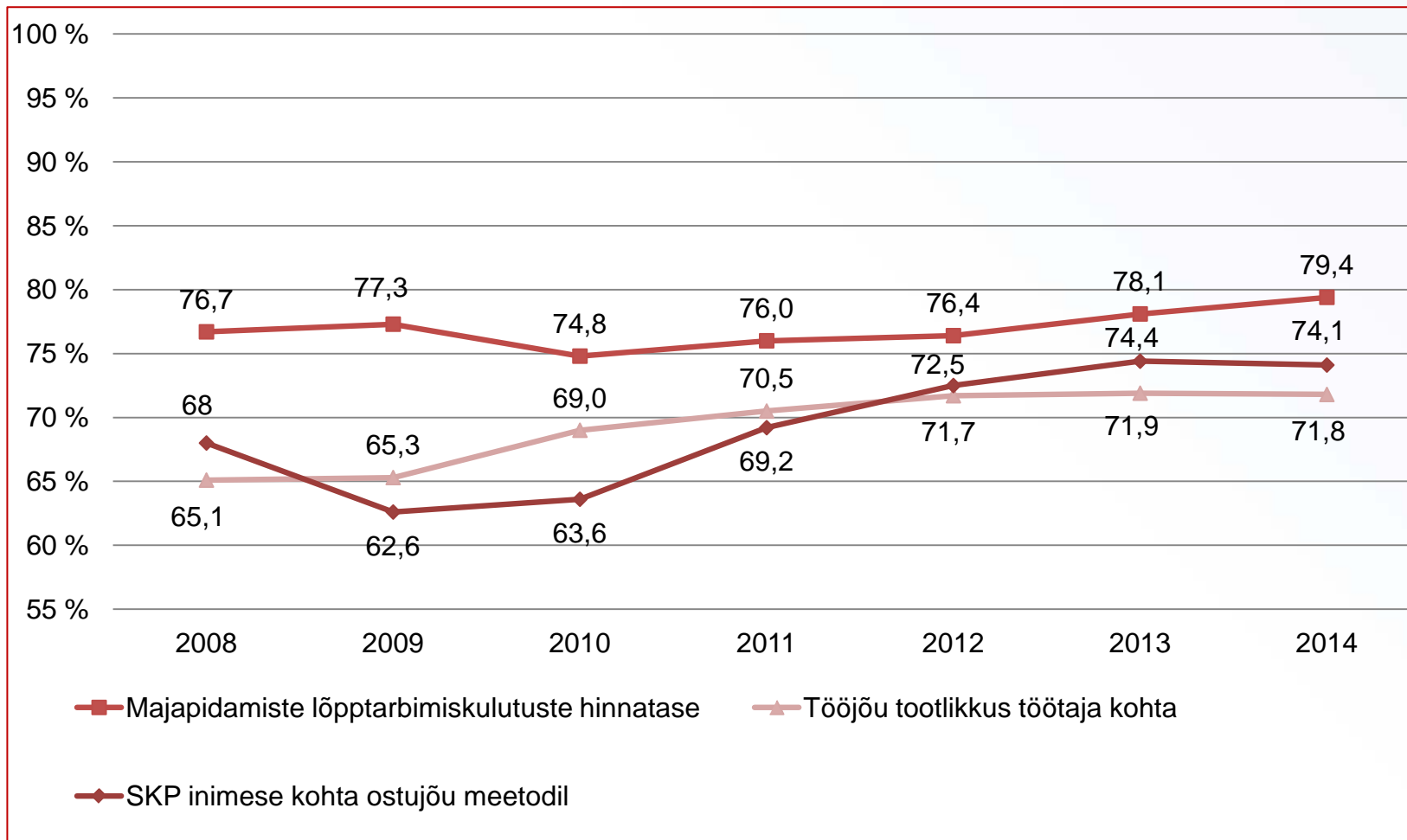
Valitsussektori võlakoormus 2014 ja selle prognoos 2015–2019 (miljonites eurodes)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Võlg kokku, sh	2 073	2 057	2 093	2 156	2 147	1 980
keskvalitsus, sh	1 316	1 294	1 294	1 278	1 232	1 023
EFSFi mõju	485	492	498	505	512	519
keskvalitsus ilma EFSFita	831	802	798	773	720	504
kohalikud omavalitsused	757	763	799	878	914	957
Võlg kokku %-na SKPst	10,4	10,0	9,6	9,3	8,7	7,6

Allikas: Rahandusministeeriumi 2015. aasta suvine majandusprognoos ja 2016. aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskiri

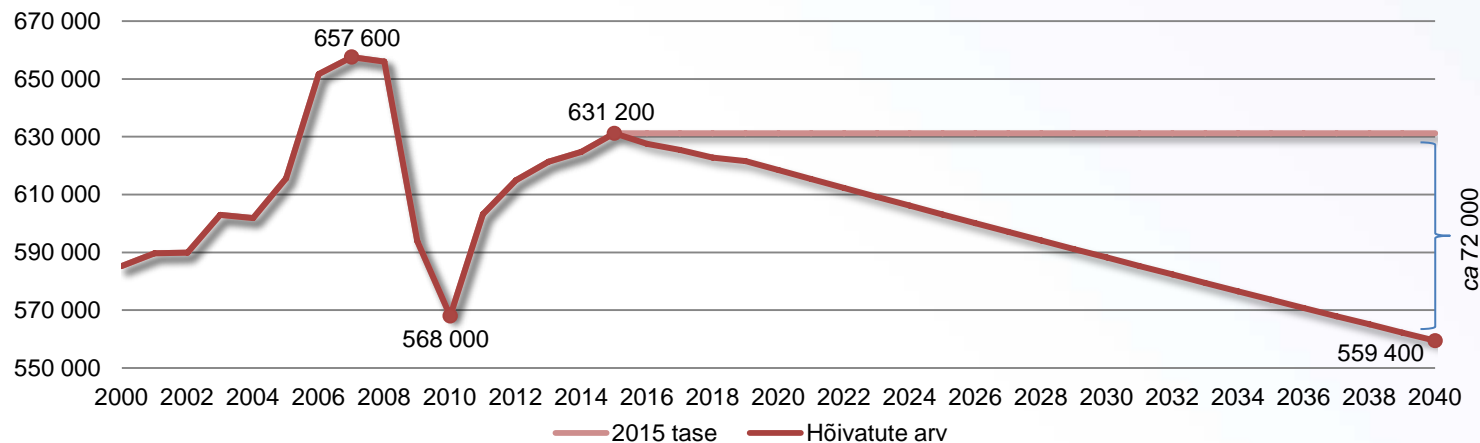
Arengus ELi keskmisele järelejõudmine kidub ja tootlikkuse kasv seisab paigal

Eesti konvergenst ehk oluliste majandusnäitajate ühtlustumine Euroopa Liiduga (EL 28 keskmine = 100%)

Demograafilised väljakutsed Eesti tööturu ja majanduse arengule

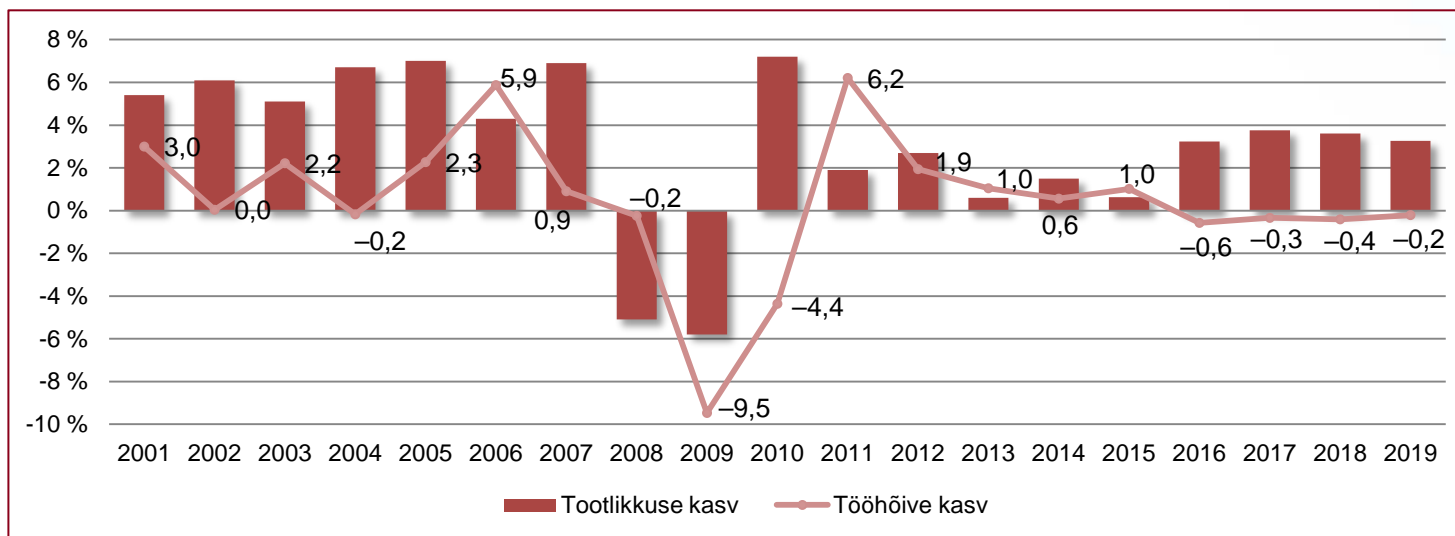
Hõivatute arv perioodil 2000–2014 ning prognoos 2015–2040*

* Rahandusministeeriumi prognoos 2015–2019; Riigikontrolli arvutus perioodi 2015–2040 kohta
Rahandusministeeriumi prognoositud hõivatute arvu muutuse põhjal.

Allikas: Rahandusministeerium, Riigikontrolli arvutused

Eesti tootlikkuse (reaalne SKP hõivatu kohta) ja hõivatute muutused (%) perioodil 2001–2014 (2015–2019 on prognoos)

Allikas: Rahandusministeeriumi 2015. aasta suvine majandusprognoos, Riigikontrolli arvutused

Struktuursed tööturuprobleemid

Tööturu struktuursed probleemid seisnevad tööjõu nõudluse ning pakkumise mittevastavuses, mis üldiselt ja lihtsustatult väljenduvad

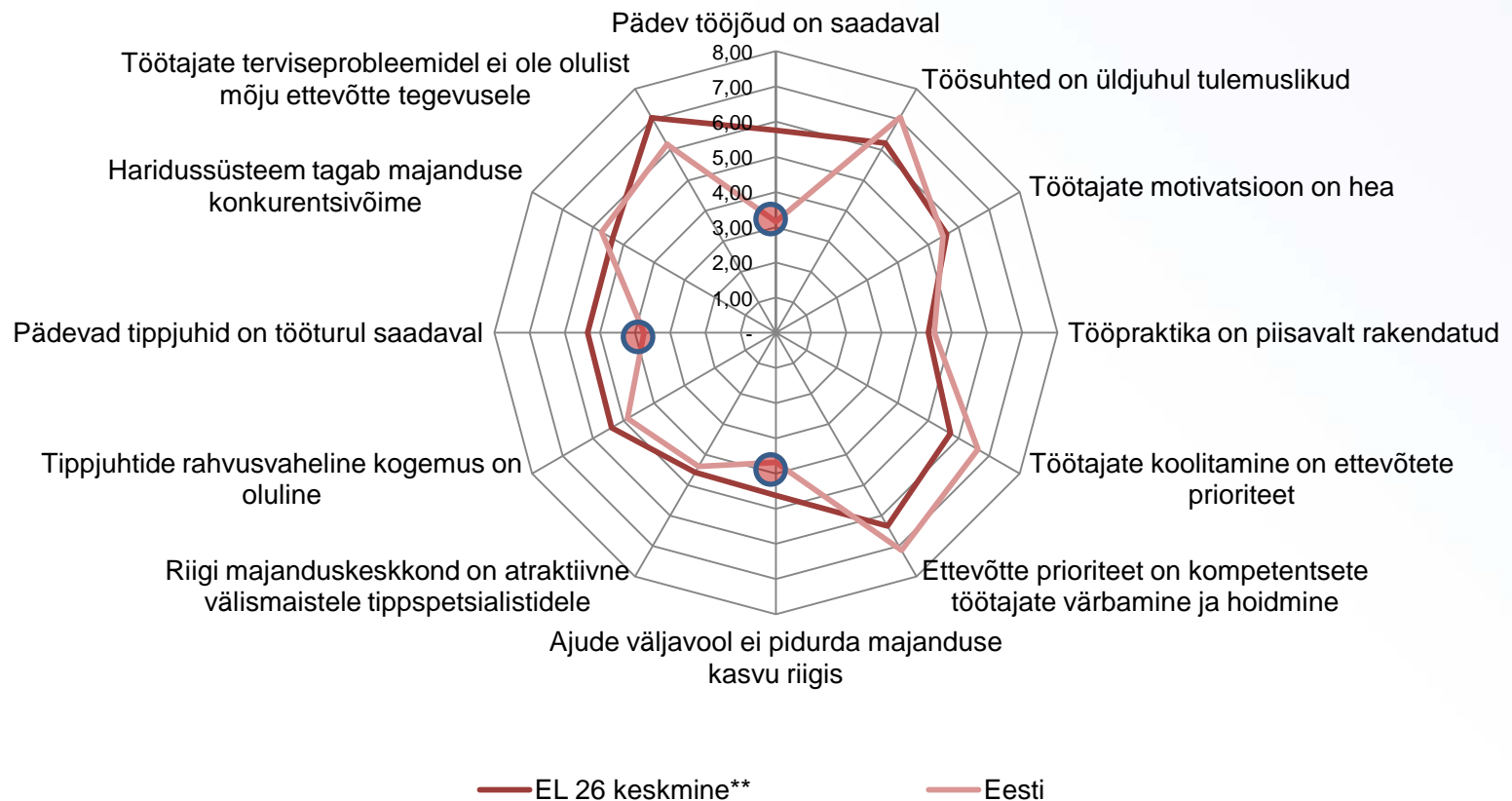
- töötuses sellega, et olemasolev tööjõud ei vasta ettevõtjate ootustele. See tähendab, et tööd otsivate inimeste oskuste ja teadmiste puudumise või töötajate ja töökohtade eri kohas paiknemise tõttu ei leia töötaja ning ettevõtja teineteist;
- hõives sellega, et hõivatute seas on palju üle- ja alakvalifitseeritud isikuid. See viitab taas sellele, et töötajate oskused ja teadmised ei ühti pakutava töö jaoks vajalike oskustega.

Urmas Nemvalts / Postimees

Ettevõtjatele on tööturu struktuursed probleemid läbi aegade olnud suureks väljakutseks

Ettevõtjate hinnangud* töäjõuga seotud väidetele oma riigis

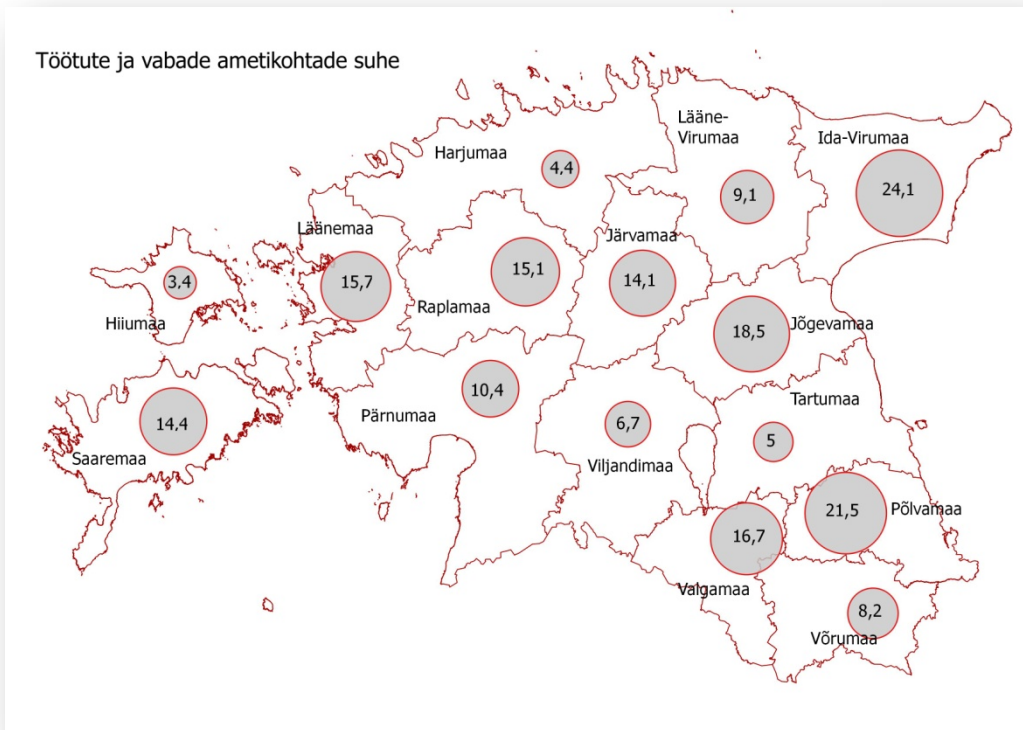

* Hinnangud on antud skaalal 1–10: 10 – olen väitega täiesti nõus ja 1 – ei ole väitega üldse nõus.

** Puuduvad andmed Malta ja Küprose kohta.

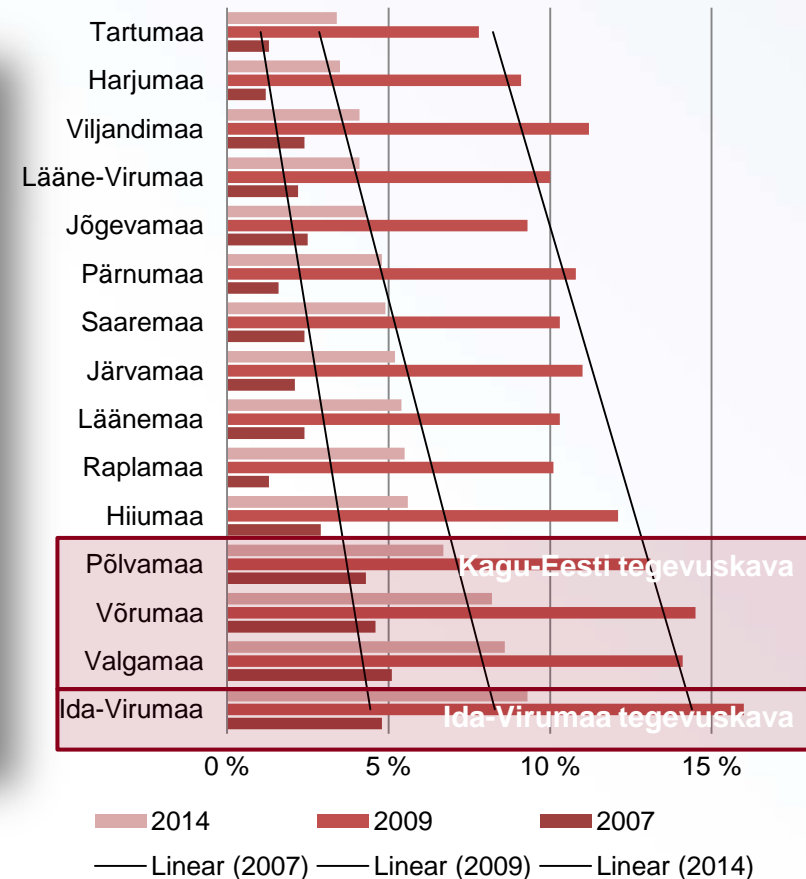
Tööturu struktuursed probleemid I: töökohad ja töötud ei asu ühes piirkonnas

Vakantsete töökohtade ja töötute (vanuses 15–74 aastat) suhe 2014. aastal

Allikas: Statistikaamet

Registreeritud töötuse määr (%) maakonniti aastatel 2007, 2009 ja 2014*

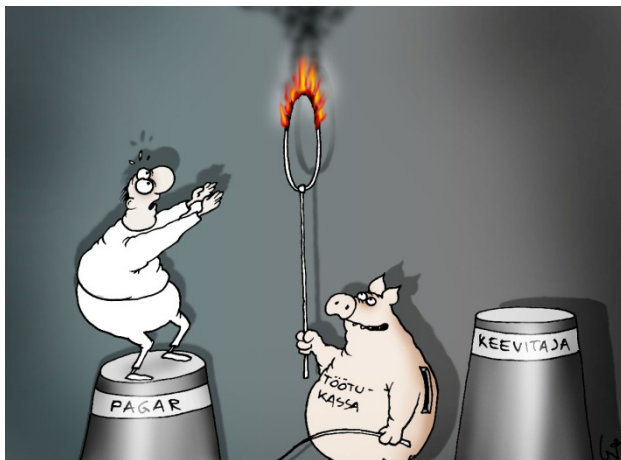
* Maakonnad on järjestatud 2014. aasta seisul alusel

Allikas: Eesti Töötukassa

Töajoreservid ja aktiivne tööturupoliitika ei pruugi tuua lahendust struktuursetele probleemidele

- Tööpuuduse piirkondlikele probleemidele ei ole suudetud pakkuda toimivat lahendust.
- Tööturuteenused ei panusta oluliselt töötute kvalifikatsiooni kasvu.

Urmas Nemvalts / Postimees

Võimalikud sotsiaalsed rühmad (15–74aastased), keda aktiivsete tööturumeetmete kaudu tööle tuua (2014. aasta seisuga)

Sotsiaalne rühm või valdkond	Inimeste arv
Tööturul olevad mittetöötavad või osalise koormusega töötavad inimesed	109 500
Töötud*	49 600
Osaajaga hõivatud	59 900
... vaeghõivatud	6700
Mitteaktiivsed inimesed	316 900
Õpingud**	83 200
Haigus või vigastus**	58 500
Laste ja teiste pereliikmete eest hoolitsemine**	17 400
Heitunud (kaotanud lootuse tööd leida)	6300
Muud põhjused	12 800
Rasedus-, sünnitus-, lapsehoolduspuhkus**	26 000
Pensioniiga**	112 700

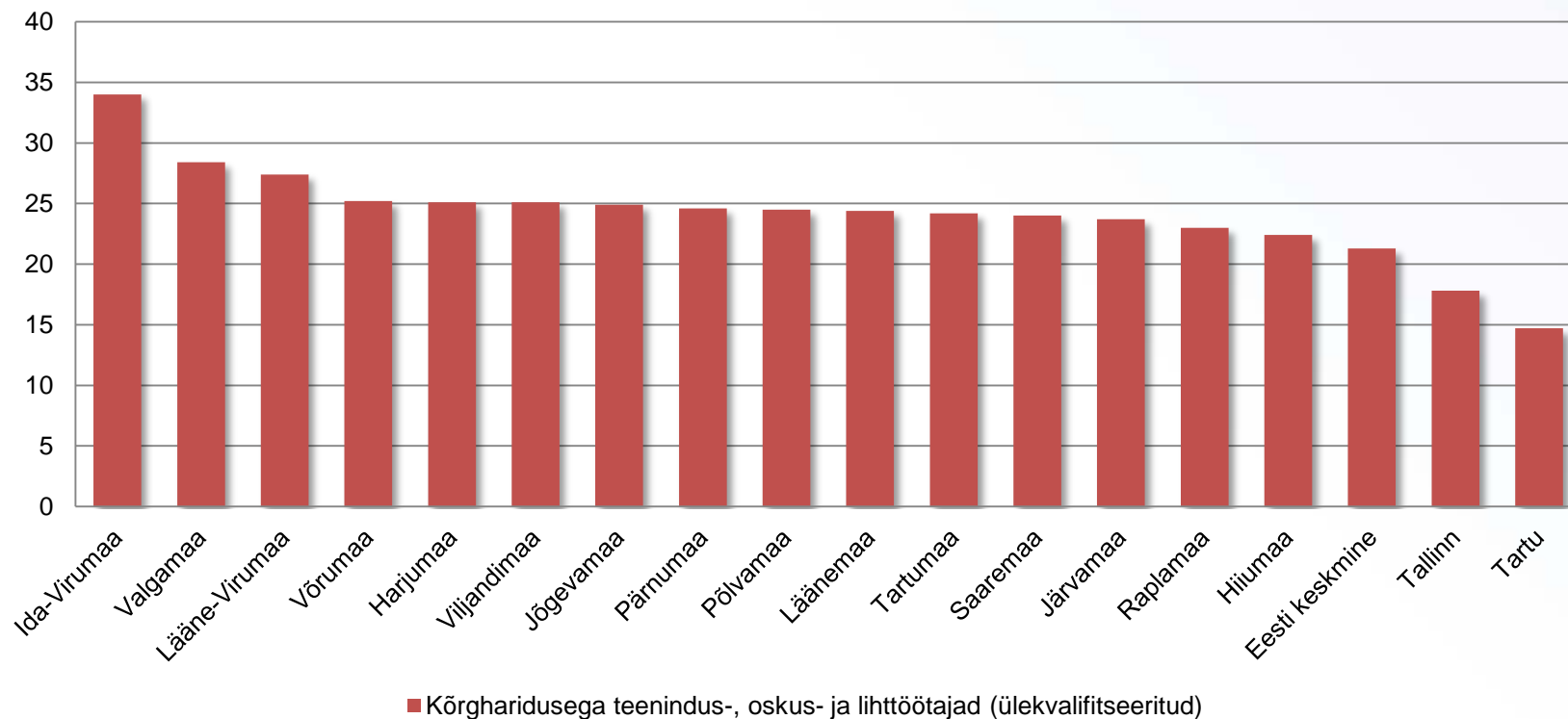
* Eesti Töötukassas registreeritud töötuid on ca 29 500.

** Eesmärk on sihtrühm osaliselt tööturule tuua.

Allikas: "Statistikaameti töajou-uuring, Eesti Töötukassa (registreeritud töötute arv)

Tööturu struktuursed probleemid II: töötajate oskused ei vasta pakutavatele töökohtadele

Kõrgharidusega teenindus-, oskus- ja lihttöötajad (üle kvalifitseeritud) maakonniti (% maakonnas töötavatest inimestest)*

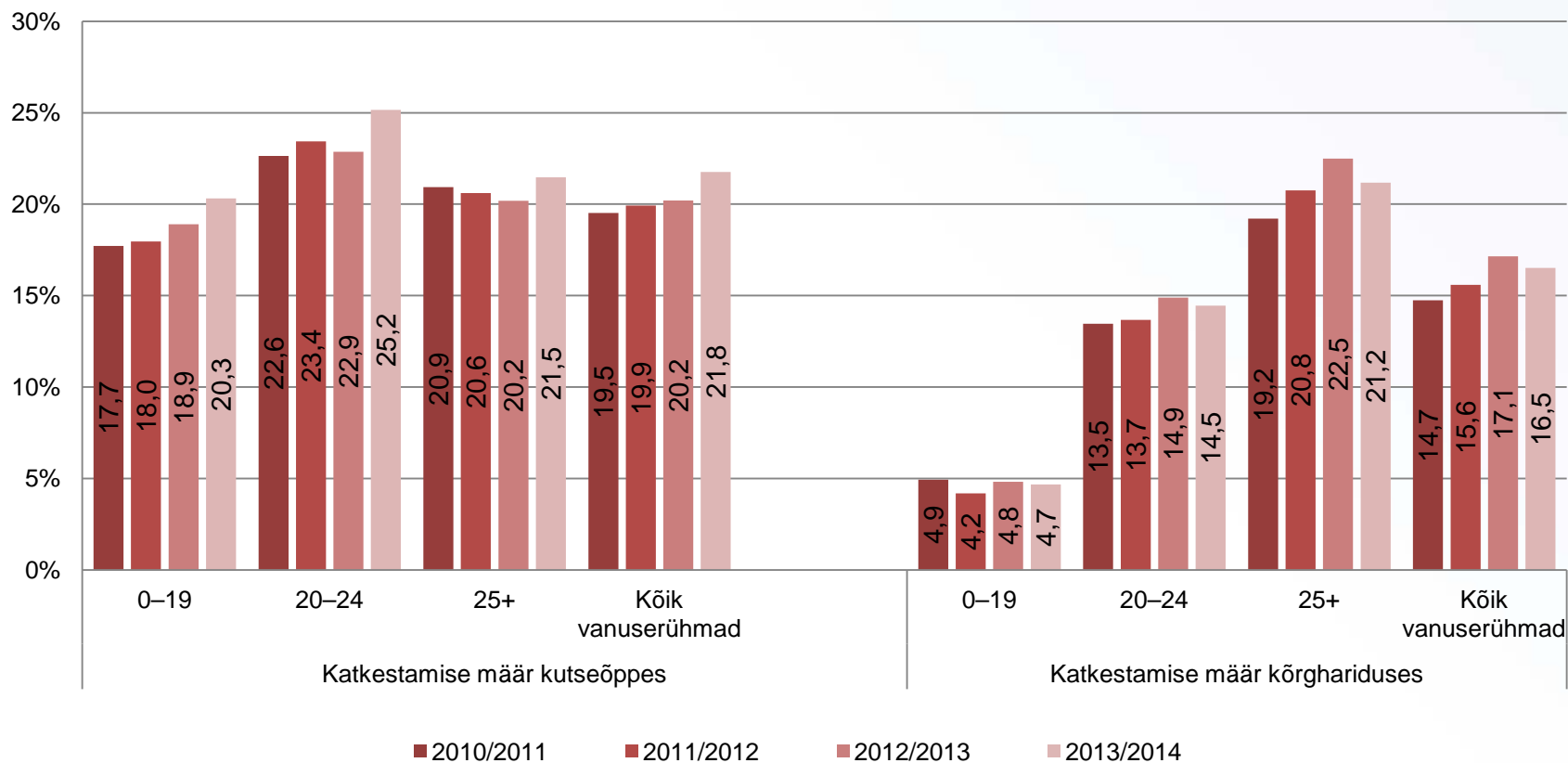

* Metoodika kohta vt täpsemalt: Haridus- ja Teadusministeerium, Statistikaamet ja Poliitikauuringute Keskus Praxis. Täiskasvanuhariduse prioriteetsed sihtrühmad maakonniti. 2014, lk 11–12..

Allikas: Riigikontroll on joonise koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi, Statistikaameti ja Poliitikauuringute Keskuse Praxis 2014. aasta uuringu „Täiskasvanuhariduse prioriteetsed sihtrühmad maakonniti“ andmete alusel

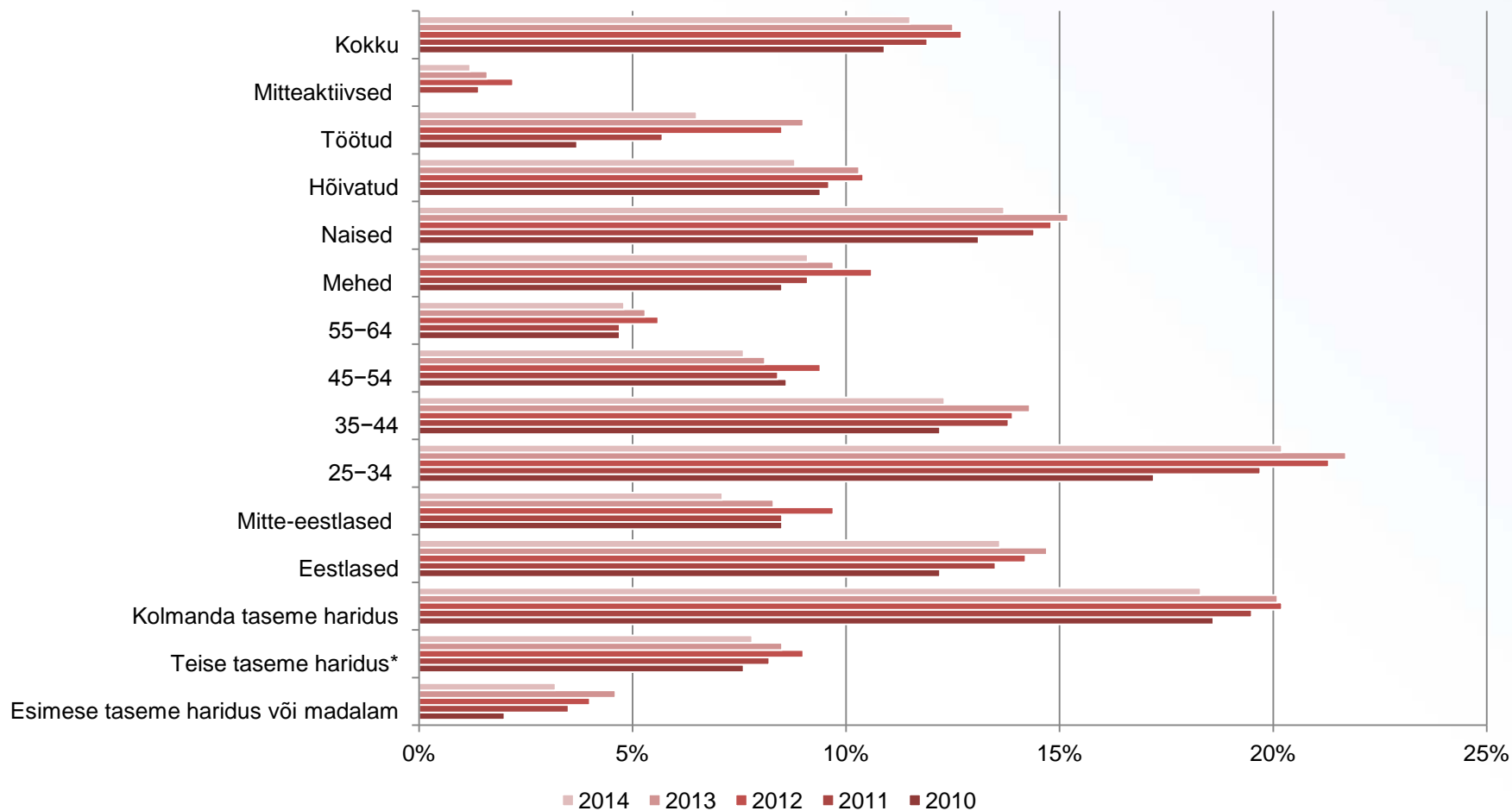
Õpingute katkestamine: kaotused juba enne lahingut

Õpingute katkestamise määr (%) kutsehariduses ja kõrghariduses õppeaastate ning vanuserühmade kaupa

Vähene elukestvas õppes osalemine pärsib töötajate konkurentsivõimet ja panust majandusarengusse

Täiskasvanute osalemine (%) elukestvas õppes eri rühmade kaupa, 2010–2014

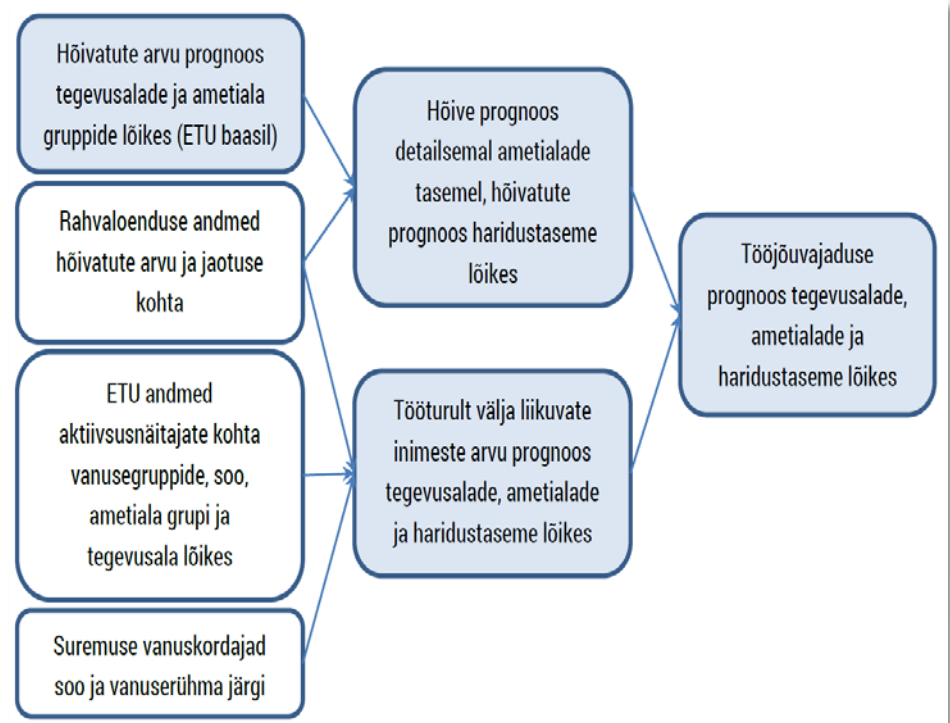

* Teise taseme haridus, teise taseme järgne ning kolmanda taseme eelne haridus

Töajõu prognoosimine on aastaid alatähtsustatud

- Senine prognoos tugineb kättesaadavatel andmetel ja hindab paljuski seda, kuidas praegust tööturu olukorda säilitada.
- OSKA – kas prognoosimise kvaliteedi kvant hüpe tulevikku või järjekordne Mäo ristmik?
 - Kuidas tõlgitakse nõudlus hariduse ja aktiivse tööturupoliitika jaoks?
 - Kas selline mudel on Eestile jõukohane?

Töajõuprognooi põhimõtteline skeem

Kas valitsus teab, millele fookustada tööturu nõudlust?

- Valitsusel pole selgust, milles peaks Eesti majandus nutikas olema, kus ja kui palju peaks nn tarku töökohti tekkima.
- Valitsuse valitud eelisarendatavad kasvuvaldkonnad ei pruugi olla Eestile parimad.

Eesti Arengufondi nutika spetsialiseerumise valdkonnad vs. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valik

Eesti Arengufondi valdkonnad	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valdkonnad
Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia horisontaalselt läbi teiste sektorite	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia
Tervisetehnoloogiad ja -teenused	Logistika
Ressursside efektiivsem kasutamine*	Puidutööstus
	Masinaehitus
	Toiduainete tootmine

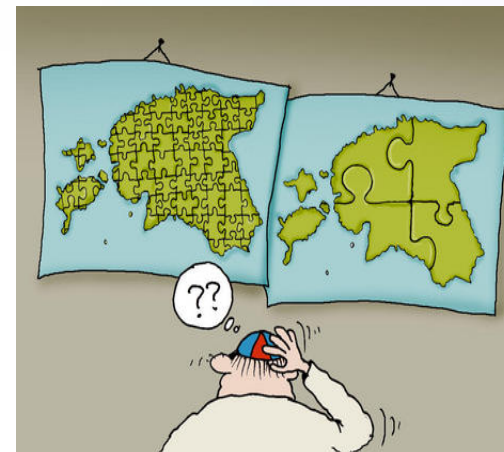
* Maailma kasvav rahvaarv suurendab tõenäoliselt vajadust üha efektiivsemalt ressursse kasutada ning Eesti potentsiaal on selles kõige suurem järgmistes valdkondades:
a) materjaliteadus ja -tööstus; b) nn targa maja kontseptsiooni arendamine (nii IT-lahendused kui ka majade efektiivsem ehitamine (passiivmaja)); c) tervist toetava toiduga seonduv.

Allikas: Eesti Arengufond ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Soovitused:

- **parandada majandus-, haridus-, töö-, regionaal- ja rändepoliitika koostoimet**, et ministeeriumides oleks sarnane tervikvaade probleemidest, lahenduste rakendamisest ja oodatavatest mõjudest, ning vajaduse korral koostada tegevuste koordineerimiseks näiteks tööjõu tootlikkuse kasvu tegevuskava;
- **leppida kokku**, millises valdkonnas või väärtusahelas, kui palju ja milliseid töökohti peaks Eestis majanduspoliitiliste meetmete abil kaduma, tekkima või ümber kujundatama;
- **koostada tööjõuvajaduse prognoos**, mis annaks vajalikku infot nii majandus-, haridus- kui ka tööturumeetmete tulemuslikuks kujundamiseks;
- **luua riigireformiga kohalikule omavalitsusele eeldused piirkondliku ettevõtluse arendamiseks**;
- **muuta olemasolevad piirkondlikud tegevuskavad realselt valitsuse poliitikavalikuid ja rahastamisotsuseid suunavateks instrumentideks või vastasel korral need tegevuskavad kaotada**;

Urmas Nemvalts / Postimees

Soovitused (jätk)

- **täpsustada infot õpingute katkestajate ja katkestamise põhjuste kohta; viia seejärel fookustatult ellu hariduspoliitilised meetmed, mis on mõeldud õpingute katkestajatele, noortele töötutele ja elukestvate õpet enim vajavatele sotsiaaldemograafilistele rühmadele** (vanemad, kodus vene keelt rääkivad, madala haridustasemega inimesed jt); motiveerida ettevõtjaid panustama oma töötajate oskuste pidevasse arendamisse;
- **arendada tööturuteenuseid ka konkreetselt tööturu struktuursete probleemide lahendamiseks**, muu hulgas arvestada tööturuteenuste kujundamisel regionaalseid eripärasid, pakkuda senisest enam ametioskuste omandamisele suunatud tööturuteenuseid ning hinnata, mil määral rahastada neid teenuseid töötuskindlustusmaks rahast;
- **rakendada riigi rändepoliitika viisil**, et see toetaks maksimaalselt Eesti riigi majanduskasvu.

Urmas Nemvalts / Postimees

Tänan!

